

Bijlage 2 bij statenbrief 22 september 2015 'Aanleveren gegevens aan Rijk voor Convenant Bodem 2010-2015': Toelichting aanpak spoedlocaties provincie Utrecht

Dit document is bedoeld als toelichting op de uitvoering en de voortgang van de aanpak van spoedlocaties in de provincie Utrecht.

Voorgeschiedenis

De afgelopen decennia hebben overheden, bedrijven en particulieren de bodem al op vele locaties in de provincie Utrecht gesaneerd. In 2009 is het Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties 2010-2015 (hierna: Convenant Bodem) ondertekend door IPO, VNG, UvW en het Rijk. In het Convenant Bodem zijn afspraken gemaakt over in het beeld brengen en het saneren van spoedlocaties in de periode 2010-2015. Het gaat om de volgende afspraken:

- Eind 2015 zijn spoedlocaties met humane risico's gesaneerd of beheerst;
- Eind 2015 zijn spoedlocaties met ecologische en/of verspreidingsrisico's in beeld gebracht en zoveel mogelijk gesaneerd en/of beheerst.

Op basis van historische informatie is in 2009 door de provincie Utrecht op basis van een landelijk protocol een lijst met mogelijke spoedlocaties samengesteld. Aan deze lijst zijn de op dat moment al bekende locaties met risico's toegevoegd. Dit leidde in 2009 tot een lijst van 750 (mogelijke) spoedlocaties in de provincie Utrecht (exclusief gemeente Utrecht en Amersfoort, omdat zij zelf bevoegd gezag Wbb zijn). Vaak zijn het plekken waar bedrijven zitten of hebben gezeten zoals chemische waterrijen, metaalverwerkende bedrijven of benzineservicestations.

Een spoedlocatie is een locatie waar een bodemverontreiniging aanwezig is die bij het huidige gebruik een risico kan vormen voor mens of milieu. In het bodemsaneringsbeleid spreken we van drie soorten risico's:

- o Humane risico's (risico's voor de mens): bijvoorbeeld door uitdamping van verontreiniging naar binnenlucht in huizen, door consumptie van groenten uit de (moes)tuin of door inademing van asbestvezels;
- o Ecologische risico's (risico's voor dieren en planten): bijvoorbeeld in natuurgebieden;
- o Verspreidingsrisico's (onaanvaarbare verspreiding van de verontreiniging in het grondwater): bijvoorbeeld een steeds groter wordende zeer omvangrijke verontreiniging in het grondwater of een verontreiniging in het grondwater die een nabijgelegen drinkwaterwinning bedreigt.

Er is overigens geen sprake van acuut gevaar op een spoedlocatie, maar bij langdurige blootstelling kunnen er als gevolg van de verontreiniging risico's ontstaan voor de mens (humane risico's), voor het milieu (ecologische risico's) of voor verspreiding van de verontreiniging via het grondwater. Daarom moet de bodem op de spoedlocaties binnen enkele jaren worden gesaneerd.

Voor de locaties op de lijst uit 2009 is een dossieronderzoek uitgevoerd, gericht op het nader in beeld brengen van alle beschikbare informatie. Indien noodzakelijk is er ook bodemonderzoek uitgevoerd door provincie, gemeente of de eigenaar/veroorzaker van de verontreiniging. Onderdeel van de uitgevoerde bodemonderzoeken is een risicobeoordeling, waarbij beoordeeld is of de aangetroffen bodemverontreiniging leidt tot risico's. Indien er sprake is van risico's, is de verantwoordelijke partij aan zet om een sanering uit te voeren. Indien er geen verantwoordelijke partij aan te wijzen is, heeft de provincie (of in sommige gevallen de gemeente) een sanering uitgevoerd (overheid als vangnet). Na uitvoering van de sanering en goedkeuring op een evaluatieverslag van de uitgevoerde sanering zijn de locaties afgevalen als spoedlocatie. Daarnaast zijn locaties afgevalen, omdat met aanvullend onderzoek in voldoende mate is aangetoond dat er bij het huidige gebruik geen onaanvaarbare risico's aanwezig zijn.

Rollen/verantwoordelijkheden

De provincie heeft de coördinatie in de aanpak van spoedlocaties. Dit wil niet zeggen dat de provincie alle onderzoeken en saneringen zelf uitvoert en financiert. Voor de meeste locaties is een perceelseigenaar of een veroorzaker van de verontreiniging aan te wijzen als verantwoordelijke partij voor het uitvoeren van onderzoek en/of een sanering. Wie verantwoordelijk is staat beschreven in de Wet bodembescherming (Wbb).

De provincie Utrecht heeft van het Rijk de afgelopen jaren middelen gekregen om deze coördinatie uit te voeren en een aantal projecten waar geen verantwoordelijke partij is aan te wijzen te onderzoeken en indien nodig te saneren. Naast deze coördinerende en uitvoerende taken hebben wij de afgelopen jaren vele malen onderzoek/saneringen, die niet onder onze verantwoordelijkheid vielen, een stapje verder gebracht door het geven van adviezen en het verbinden van partijen. Verder wordt de aanpak van bodemverontreiniging gestimuleerd door een tweetal subsidieregelingen voor bodemsanering in de provincie Utrecht.

De provincie Utrecht heeft de RUD Utrecht gemandateerd voor de bevoegd gezag-taken Wbb inzake Vergunningverlening en Handhaving. Een belangrijke onderdeel hiervan is derden op hun verantwoordelijkheid te wijzen ten aanzien van bodemonderzoek en sanering van hun spoedlocaties.. Indien noodzakelijk kan de RUD

Utrecht een onderzoek of sanering afdwingen door gebruik te maken van het juridisch instrumentarium die door de Wbb wordt geboden.

Resultaten

Sterke afname aantal spoedlocaties in provincie Utrecht:

De provincie Utrecht heeft in deze convenantsperiode een flinke slag gemaakt in de aanpak van de spoedlocaties. Met een beginstand in 2009 (ca. 750 mogelijke spoedlocaties) en een tussenstand in 2013 (87 spoedlocaties en 26 mogelijke spoedlocaties) naar een actuele stand op 1 september 2015 van 65 geïdentificeerde spoedlocaties en 8 mogelijke spoedlocaties (zie tabel 1).

Tabel 1: Afname aanpak spoedlocaties in aantallen gedurende convenantsperiode

Jaar	Aantal verdachte locaties (mogelijk spoedlocatie)	Aantal spoedlocaties
2009	750	
2013	26	87
2015	8	65

Hoewel de kans steeds kleiner wordt, kan niet geheel worden uitgesloten dat er in de toekomst nog 'nieuwe' spoedlocaties aan het licht komen. Voor deze 'nieuwe' humane spoedlocaties kan dus niet worden gegarandeerd dat de verontreinigingen volledig in beeld en gesaneerd zijn danwel dat de risico's worden beheerst op 31 december 2015.

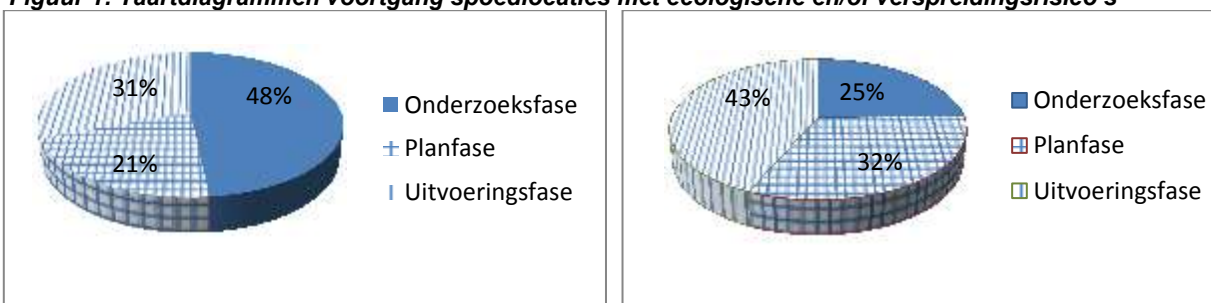
De 8 mogelijke spoedlocaties zijn nog niet voldoende onderzocht om met zekerheid te kunnen zeggen dat sprake is van risico's. Het gaat bij deze locaties om mogelijke verspreidingsrisico's. Vier mogelijke spoedlocaties liggen in de buurt van een kwetsbaar object als bedoeld in de KRW. Dit wordt nader uitgelegd onder het kopje 'aanvullende opgave in het kader van de KRW'.

Vóór eind 2015 zijn de humane risico's ter plaatse van de spoedlocaties gesaneerd of zijn de risico's beheerst. Er staan op 1 september 2015 nog 13 spoedlocaties met humane risico's op de spoedlijst. Bij alle locaties worden de humane risico's beheerst door een tijdelijke beveiligingsmaatregel, een sanering in uitvoering of een uitgevoerde sanering. Een tijdelijke beveiligingsmaatregel is bedoeld om blootstelling aan de verontreiniging te voorkomen. Hierbij kan worden gedacht aan het ventileren van ruimtes, het plaatsen van hekken of het ontoegankelijk maken van ruimtes.

Vóór eind 2015 zijn de spoedlocaties met ecologische en/of verspreidingsrisico's in beeld gebracht en zoveel mogelijk aangepakt.

In juli 2013 hadden wij de spoedlocaties met ecologische en/of verspreidingsrisico's reeds in beeld. Ons streven was om in de resterende convenantsperiode zoveel mogelijk locaties aan te pakken. Dit is goed gelukt, want ten opzichte van de MTR in juli 2013 hebben we een reductie van meer dan 25 % in aantal (mogelijke) spoedlocaties met ecologische en/of verspreidingsrisico gerealiseerd. Verder is een duidelijke verschuiving waar te nemen van locaties, die zich in 2013 nog in de onderzoeksfase bevonden en zich nu in de plan- of uitvoeringsfase bevinden (zie figuur 1).

Figuur 1: Taartdiagrammen voortgang spoedlocaties met ecologische en/of verspreidingsrisico's

Peildatum 20 juni 2013

Peildatum 1 september 2015

De provincie Utrecht is op dit moment zelf nog verantwoordelijk voor onderzoek en/of sanering op 9 spoedlocaties met ecologische en/of verspreidingsrisico's (een reductie van 55% ten opzichte van de MTR juli 2013). Bij de uitvoering van de overige locaties ligt de verantwoordelijkheid bij derden (bedrijfsmatig eigenaren, gemeenten, waterschappen of natuurorganisaties).

De RUD Utrecht heeft met de gemandateerde bevoegd gezag-taken Wbb een belangrijke rol om derden op hun verantwoordelijkheid te wijzen en indien noodzakelijk een onderzoek of sanering af te dwingen met gebruik van het juridisch instrumentarium.

De overgebleven spoedlocaties zullen in de volgende programmaperiode (2016-2020) worden opgepakt. In maart jl. is hiervoor een nieuw Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020 afgesloten tussen Rijk, IPO, VNG en Unie van Waterschappen. De provincie Utrecht zal voor de uitvoering daarvan een nieuw programma opstellen.

Aanvullende opgave in het kader van de Kader Richtlijn Water (KRW)

Eind 2013 en begin 2014 is een aanvullende inventarisatie van bodemverontreinigingslocaties nabij kwetsbare objecten als bedoeld in de Kader Richtlijn Water gestart. Kwetsbare objecten zijn waterwinningen voor menselijke consumptie, beschermde natuur en beschermd oppervlaktewater. Deze inventarisatie maakte onderdeel uit van een op landelijk niveau gezamenlijk gekozen aanpak tussen de werkvelden Bodemsanering en KRW (grondwater/drinkwater). Uit de inventarisatie kwam naar voren dat er in de provincie Utrecht 114 locaties (buiten de al bekende spoedlocaties) zijn die een mogelijke bedreiging zouden kunnen vormen voor nabijgelegen kwetsbare objecten. Van deze locaties zijn de historische gegevens en de uitgevoerde bodemonderzoeken bestudeerd. Voor 110 locaties is inmiddels uitgesloten dat het nabijgelegen kwetsbare object wordt bedreigd door een bodemverontreiniging. Vier locaties worden op dit moment nog nader onderzocht.

Vervolgtraject

In maart 2015 is een nieuw Convenant Bodem en Ondergrond ondertekend door IPO, VNG, UvW en het Rijk. In dit Convenant zijn afspraken gemaakt over de aanpak spoedlocaties in de periode 2016-2020. Het gaat om de volgende afspraken:

- Eind 2016 is de onderzoeksfase van alle spoedlocaties afgerond door middel van een beschikking ernst en spoedeisendheid;
- Eind 2020 zijn spoedlocaties met ecologische en/of verspreidingsrisico's gesaneerd en/of beheerst.

De provincie Utrecht gaat zich inzetten om in samenwerking met haar partners deze doelen te bereiken.